

Mykola Muzychenko
*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at the Department of Global Economics
State Biotechnological University*

Музиченко М.В.
*к. е. н., доцент кафедри глобальної економіки
Державного біотехнологічного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-78>

**THE GAS MARKET OF POLAND:
HISTORY OF DEVELOPMENT, CURRENT REALITIES
AND ITS PLACE IN THE EUROPEAN ENERGY MARKET**

**ГАЗОВИЙ РИНОК ПОЛЬЩІ:
ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ, РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ
ТА МІСЦЕ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ЕНЕРГЕТИЧНОМУ РИНКУ**

Сучасні геополітичні умови змушують країни Євросоюзу у стислі терміни подолати залежність від російських енергоресурсів, найбільшу питому вагу серед яких займає природний газ.

Польща не є виключенням і припиняє імпорт російського газу. Яким же чином розвивались російсько-польські газові відносини впродовж останнього століття.

Польща була першою країною, що отримала радянський газ у 40-х роках минулого сторіччя. Стратегічне значення для країни мали дві угоди, укладені з Радянським Союзом у 1979 та у 1987 роках. Ці угоди стосувалися довгострокових поставок природного газу до Польщі та будівництва Оренбургського та Ямбургського газогонів на території Радянського Союзу. Умовою забезпечення поставок природного газу до Польщі, згідно з цими угодами, була участь Польщі у фінансуванні будівництва Оренбургського та Ямбургського газогонів на загальну суму 700 млн доларів США. Польща мала щорічно отримувати 2,6 млрд кубічних метрів природного газу по Оренбургському газогону та 2,3 млрд кубічних метрів газу по Ямбургському. Постачання по Оренбургському газогону припинились у 1998 році, а по Ямбургському у 2006 році.

Згідно з угодою щодо будівництва системи транзитних газопроводів з Ямалу до Західної Європи, укладеною між Росією та Польщею у 1993 році, з 1997 і до минулого року Польща отримувала газ з цієї системи газопроводів.

Газопровід «Ямал-Європа» має протяжність 4,2 тис.км, у 2010 році його пропускна здатність складала 65,7 млрд кубічних метрів, у т.ч. для Польщі 14 млрд кубічних метрів.

Довгостроковий договір російського Газпрому з Польщею на транзит газу закінчився у 2020 році, після чого трубопровід перейшов у реверсний режим, забезпечуючи подачу газу з Німеччини до Польщі. Постачання природного газу між Польщею та Німеччиною по газогону «Ямал-Європа» було повністю припинено 2 лютого 2022 року [1].

11 травня 2022 року Росія запровадила санкції проти польської компанії EuRoPolGAZ, яка є власником польської ділянки газогону «Ямал-Європа», фактично заборонивши транзит газу через неї [2].

Слід зазначити, що з метою подолання залежності від російського газу Польща впродовж останніх років активно інтегрується до ринку скрапленого природного газу (СПГ).

Комерційні поставки СПГ до Польщі розпочато ще у червні 2016 року. Найбільша польська державна компанія PGNiG (Polskie Gornictwo Naftowe i Gazownictwo) з 2009 по 2019 рік уклала п'ять довгострокових та один середньостроковий контракт на поставку СПГ:

- у 2009 році укладено довгостроковий контракт з катарською компанією Qatargas на поставку 1 млн тон СПГ впродовж 20-ти років, починаючи з 2014 року, у 2017 році була досягнута домовленість збільшити щорічні обсяги вдвічі;

- у липні 2017 року підписаний середньостроковий контракт на поставку СПГ з британською компанією Centrica щодо отримання з СПГ-терміналу Sabine Pass(США) дев'яти партій СПГ в період 2018-2022 рр.;

- у жовтні 2018 року підписані довгострокові контракти з дочірніми компаніями Venture Global LNG (США) – Venture Global Calcasieu Pass та Venture Global Plaquemines LNG, щодо щорічного придбання у кожної 1 млн тон СПГ впродовж 20-ти років починаючи з 2023 року;

- у листопаді 2018 року підписаний довгостроковий контракт з Cheniere Marketing International щодо постачання з Сполучених Штатів Америки СПГ загальним обсягом 0,52 млн тон в період 2019-2022 рр. та 29 млн тон в період 2023-2042 рр.;

- у грудні 2018 року укладений 20-ти річний контракт з дочірньою компанією Sempra Energy (США) – Port Arthur LNG щодо щорічної закупівлі 2 млн тон СПГ, починаючи з 2023 року [3].

Прискореними темпами розбудовується польська СПГ-інфраструктура. Польська компанія Gas-System збільшує потужності СПГ-терміналу у м. Свиноуйсьце. Якщо у 2022 році термінал прийняв 54 танкери-газовози, то у 2023 році, в результаті реконструкції резервуарів та розширення причалів, його пропускна здатність дозволить прийняти 75 газозовів.

Триває будівництво плавучого СПГ-терміналу у м. Гданськ, введення в експлуатацію якого було передбачено у 2027 році. Враховуючи геополітичне загострення, строки закінчення будівництва СПГ-терміналу перенесено на 2025 рік.

Сукупна потужність СПГ-терміналів у м. Свиноуйсьце та у м. Гданськ становитиме 13 млрд кубічних метрів газу щорічно [4].

Польща розбудовує власний «газовий» флот. Польська нафтопереробна компанія ORLEN Group у 2023 році матиме у користуванні два СПГ – танкер, а до 2025 року кількість таких танкерів збільшиться до восьми. Маючи власний флот танкерів-газовозів Польща суттєво зміцнить свої позиції на світовому ринку СПГ. Танкери будуються південнокорейською компанією Hyundai Heavy Industries. Компанія ORLEN Group використовуватиме СПГ-танкери в рамках довгострокового договору фрахтування з норвезькою компанією Knutsen OAS Shipping, яка спеціалізується на технічному обслуговуванні та комерційній експлуатації танкерів-газовозів [5].

У вересні 2022 року у польському місті Голенюв введено в експлуатацію газопровід Baltic Pipe, за яким надходитиме газ з Норвегії до Польщі, Данії та сусідніх країн. Інвесторами проекту є польська Gas-System та датська Energinet. Потужність газопроводу Baltic Pipe дозволить щорічно імпортувати з Норвегії до Польщі 10 млрд кубічних метрів природного газу та транспортувати 3 млрд кубічних метрів газу з Польщі до Данії [6].

Наприкінці жовтня 2022 року оператори газотранспортних систем Польщі (Gas-System) та Литви (Amber Grid) провели випробування на повній потужності газопроводу GIPL (Gas International Poland-Lithuania), введеного в експлуатацію у

травні 2022 року. Трубопровід GIPL має потужність 2,1 млрд кубічних метрів газу на рік у напрямку Польщі та близько 2,7 млрд кубічних метрів у напрямку Литви.

GIPL інтегрував країни Балтії до енергетичної системи та трубопроводної мережі континентальної Європи [7].

Література:

1. Yamal-Europe Russian gas link at a halt after hints of westbound flows. URL: <https://www.reuters.com/business/energy/gas-flows-europe-halted-again-via-yamal-pipeline-after-short-resumption-2022-02-02>.

2. Росія заборонила транзит газу через польську ділянку газогону «Ямал-Європа». URL: <https://susilne.media/238723-rosia-zaboronila-tranzit-gazu-cerez-polsku-dilanku-gazogonu-amal-evropa>.

3. 23.01.2019 Fiftieth LNG cargo arriving to Poland. URL: <https://en.pgnig.pl/news/-/news-list/id/fiftieth-lng-cargo-arriving-to-poland/newsGroupId/1910852?changeYear=2019¤tPage=6>.

4. Terminal pływający w Gdańsku może być gotowy za trzy lata. URL: <https://biznes.interia.pl/raport-xiv-europejski-kongres-gospodarczy/news-terminal-plywajacy-w-gdansku-moze-byc-gotowy-za-trzy-lata,nId,5985386>.

5. ORLEN Group strengthens security of LNG supplies to Poland. URL: <https://www.orklen.pl/en/about-the-company/media/press-releases/2022/december-2022/ORKLEN-Group-strengthens-security-of-LNG-supplies-to-Poland>.

6. Launch of the Baltic Pipe. URL: https://commission.europa.eu/news/launch-baltic-pipe-2022-09-27_en.

7. Natural Gas Transmission System Operator. URL: <https://www.ambergrid.lt/en/news/pressrelease/gipl-pipeline-connecting-lithuania-and-poland-successfully-tested-at-maximum-capacity>.